

سایت جامع آثار فمینیستی

www.daadaar.com

سنگسار پشت پنجره تاریخ	نام مقاله
مهدی خلجی (پژوهشگر در آمریکا)	نویسنده مقاله
۶	تعداد صفحه
۰۰۰۰/۰۰/۰۰	تاریخ تمریر
بی بی سی	نام سایت
http://www.bbc.co.uk/persian/iran/story/2006/11/061121_mf_stoning.shtm	آدرس url

سنگسار پشت پنجرهٔ تاریخ

سخنگوی قوه قضاییهٔ ایران اعلام کرده که مجازات سنگسار با اینکه در قوانین ایران پیش بینی شده، دیگر در این کشور اجرا نمی‌شود. به گفتهٔ وی، ممکن است در دادگاه بدوی حکم سنگسار صادر شود اما چنین احکامی در مراحل تجدید نظر نقض می‌شود و عملاً اجرا نمی‌گردد. اما فعالان حقوق بشر اصرار دارند که مجازات سنگسار در مواردی در سال‌های اخیر در ایران اجرا شده و پارلمان اروپا نیز رسماً از دولت ایران خواسته است که شواهدی ارائه دهد که این مجازات دیگر در کشور اجرا نمی‌شود.

در مقاله‌ای که می‌خوانید به همین بهانه به بررسی مجازات سنگسار پرداخته شده است.

در پاره‌ای روایت‌های اسلامی آمده که ریختن خونِ مسلمان تنها در سه صورت حلال می‌شود: کفر پس از ایمان، زنا یا زنی همسر دار و قتل. به نصِ قرآن، بالاترین جرم در اسلام شرک به خداوند است؛ با این همه در سنت اسلامی، سخت‌ترین نوع مجازات برای آمیزش جنسی خارج از چارچوب ازدواج، بویژه آمیزش زن یا مرد همسر دار و نیز لواط یا عمل همجنسگرایانهٔ مردان در نظر گرفته شده است.

مجازات سنگسار برای مرتکب شوندهٔ زنا از مباحث پیچیدهٔ شریعت اسلامی است و دربارهٔ جزئیات آن اختلاف نظر فراوانی میان مکتب‌های فقهی سنی و شیعی وجود دارد.

حکم رجم یا مجازات سنگسار در قرآن که در مقام منبع نخستین شریعت اسلامی به رسمیت شناخته می‌شود وجود ندارد اما آن گونه که در پاره‌ای متون فقهی اولیه آمده، پیامبر اسلام خود دستور سنگسار را در چند مورد صادر کرده است.

تقریباً میان مفسران و محدثان اتفاق نظر وجود دارد که آیه‌ای هم در وجوب اجرای مجازات سنگسار بر پیامبر نازل شده اما اینکه چرا این آیه اکنون

در قرآنی که در دست ماست وجود ندارد، موضوع مناقشه‌های فراوان است.

جلال الدین سیوطی، قرآن‌شناس و مفسر نامدار مصری در قرن دهم هجری، در کتاب *الاتقان فی علوم القرآن* از عایشه، همسر پیامبر نقل کرده که سوره احزاب که در روزگار پیامبر خوانده می‌شد، دویست آیه داشت اما زمانی که عثمان خلیفه سوم مسلمانان قرآن را تدوین و مکتوب کرد شماری از آیات، از جمله آیه سنگسار را از قلم انداخت.

در قرون اخیر، رفته رفته، باور به تحریف قرآن هواداران خود را در میان مسلمانان از دست داده و تقریباً همه پیروان اسلام باور دارند مصحف عثمان، بی‌کم و کاست و تغییر، همان قرآنی است که بر محمد پیامبر اسلام نازل شده است.

از این رو، شمار بسیاری از مفسران می‌انگارند آیه سنگسار بر پیامبر نازل شد و نخست پاره‌ای از قرآن بود و سپس پیامبر به دستور خداوند آن را از قرآن برداشت، به این معنی خواندن این آیه نسخ شد بدون آنکه حکم آن منسوخ شود.

موضوع دیگری که اغلب مفسران بر سر آن هم‌نظرند این است که مجازات زنا به صورت تدریجی وارد احکام اسلامی شده است.

در آیه پانزدهم سوره نساء آمده زنانی که زنا کنند و چهار نفر بر عمل آنها شهادت دهند باید در خانه حبس شوند تا بمیرند. برخی مفسران مانند علامه محمدحسین طباطبایی، نویسنده تفسیر المیزان می‌گویند این آیه با آیه دیگری در سوره نور که مجازات تازیانه را برای مرد و زن (مجرد) زناکار وضع کرده، نسخ شده است. شماری دیگر از مفسران باور دارند این آیه نه با آیه‌ای دیگر، که با سخن پیامبر نسخ شده است.

فقیهان عمدتاً می‌گویند زنا از سه راه ثابت می‌شود: شهادت چهار مرد، آبستنی زن، یا چهار بار اعتراف زناکار.

شهادت چهار مرد نیز شرایط ویژه‌ای دارد که در عمل، کار گواهی را دشوار می‌کند زیرا باید هر چهار نفر به چشم خویش عمل آمیزش جنسی را مشاهده کنند. اگر سه نفر شهادت دهند و فرد چهارمی در کار نباشد، آن سه نفر تازیانه می‌خورند. در جزئیات مسأله شهادت و آبستنی یا اعتراف هم اختلاف

نظرهای فقهی فراوان است. روایات اسلامی بسیاری تاکید کرده‌اند که زناکار اگر توبه کند، گناهِش بخشیده می‌شود و مجازات بر او اجرا نمی‌شود.

برخی روایات نیز به اختیارات حاکم اسلامی اشاره می‌کنند که حتی بدون توبه زناکار می‌تواند از گناه او درگذرد و از مجازات چشم‌پوشی کند. از طرف دیگر، دشواری شرایط اثبات زنا را بر اسقاط مجازات هموار کرده است. مثلاً اگر زن آستن بگوید که به اجبار تن به عمل جنسی داده نمی‌توان سنگسارش کرد یا حتی اگر کسی سه بار اقرار به زنا کرد و بعد حرف خود را پس گرفت حکم زنا اثبات نمی‌شود. پیچیدگی و سختگیری در اثبات عمل زنا و اجرای مجازات سنگسار آن اندازه بوده که به گواهی تاریخ اسلام، در عمل این مجازات به شکل چشمگیری اجرا نشده است. این نکته را نیز باید در نظر گرفت که پیش از ظهور اسلام در جزیره العرب زنا مجازاتی رسمی نداشته و حتی اگر مردی زنا می‌کرده، موجب غرور و تفاخر هم بوده است. شماری از تاریخ‌نگاران معاصر از رواج و آزادی روابط جنسی در جامعه آن دوران سخن گفته و با شواهد تاریخی نشان داده‌اند که چگونه مجازات زنا قانون گذاری شد.

از نگاه این تاریخ‌نگاران مسلمان، پیامبر اسلام طی دوران پیامبری خود فرماندهی بیست و هفت جنگ را بر عهده گرفت و فرماندهی هشتاد و سه نبرد را نیز به یاران نزدیک خود سپرد. شرایط مستمر جنگی که مسلمانان در آن به سر می‌بردند، ضرورت تأمین جنسی خانواده را ایجاد می‌کرد و رزمندگان نیازمند بودند از وفاداری جنسی زنان خود اطمینان یابند تا با خیالی آسوده در جبهه نبرد شرکت کنند. ظاهراً مجازات سنگسار برای آمیزش جنسی خارج از چارچوب ازدواج در سرزمین‌هایی غیر از خاورمیانه سابقه نداشته است.

در میان ادیان بزرگ، نخست یهودیت و سپس اسلام مجازات سنگسار را تشریح کردند، هرچند در یهودیت نیز مانند اسلام از نظر تاریخی این مجازات به ندرت اعمال شده است.

در قرآن، فاش کردن روابط جنسی دیگران (تشیيع الفاحشة) نکوهش شده و در متون اسلامی حتی از شخصی که مرتکب عمل جنسی خلاف شریعت می‌شود خواسته شده آن را پنهان کند و در نهان به توبه روی آورد. بر این روی، رواج مجازات سنگسار بیش از آنکه به حکم الهی پیوند داشته باشد، با فرهنگ‌های اسلامی و ویژگی‌های آنها ارتباط می‌یابد.

مثلاً در کشور اسلامی تونس، بنا به سنت، پنهان کردن روابط جنسی بیرون از دایره ازدواج زنان، شیوه مرسوم خانواده‌های ثروتمند است. یعنی پنهان کردن روابط جنسی با مسأله ثروت اقتصادی ارتباط دارد و مردان ثروتمند در درون خانواده می‌کوشند خود زنان را مهار کنند اما فقیران "تخلفات جنسی" زنان خود را به محکمه و قضاوت قاضی و مجازات می‌سپارند.

در مصر، روابط جنسی آزاد زنان موجب جریحه دار شدن "شرف" و "غرور" اجتماعی مردان انگاشته می‌شود و مسأله‌ای است بیشتر مربوط به منزلت اجتماعی. در تاریخ مصر، زنان زناکار را به رود نیل می‌افکندند اما ضرب‌المثل‌های مصری فراوانی نیز هست که مرتکب زنا را به پنهان کردن آن فرا می‌خواند.

این همه در حالی است که مسأله مجازات سنگسار، امروز به یکی از نمونه‌های ناسازگاری شریعت اسلامی با میثاق بین‌المللی حقوق بشر بدل شده است. به نظر می‌رسد در دوران جدید، مسأله سنگسار از سیاق فقهی خود خارج شده و از گفتار سنتی اسلامی به گفتار بنیادگرایی اسلامی منتقل شده است. یکی از ارکان بنیادگرایی اسلامی، باور به ضرورت اجرای یکایک احکام شریعت است.

اگرچه در تمام جهان اسلام اکنون تنها شش کشورند که حکم سنگسار را در قوانین جزایی خود گنجانده‌اند: نیجریه، سودان، عربستان سعودی، جمهوری اسلامی ایران، جمهوری اسلامی افغانستان و امارات متحده عربی.

با آنکه اجرای احکام شریعت یکی از بنیان‌های اصلی گفتار بنیادگرایی اسلامی است، شماری از کشورهایی که ظاهراً در پی اسلامی کردن همه قوانین‌اند، در عمل نتوانسته‌اند بسیاری از قوانین اسلامی را به قوانین کشوری بدل کنند. مثلاً در کشوری مانند ایران، بسیاری از قوانین مدنی، جزایی، کیفری و دیگر قوانین با شریعت انطباق کامل ندارد. به عنوان مثال، در اسلام پیروان ادیان یهودیت و مسیحیت باید برای زندگی در سرزمین اسلامی مالیاتی خاص (جزیه) پرداخت کنند اما در ایران این حکم اجرا نمی‌شود.

از سوی دیگر، بر پایه نظریه ولایت مطلقه فقیه، فقیه می‌تواند بنابر مصلحت بینی خود احکام شریعت (احکام اولیه) را به حالت تعلیق درآورد و مصلحت نظام را بر اجرای شریعت برتر شمارد.

بر این اساس، شاید نزاع میان مدافعان حقوق بشر و هواداران اجرای شریعت در زمینه مسائلی مانند اعدام یا سنگسار به مساله‌ای فراتر از ناسازگاری شریعت و نظام حقوقی مدرن بازگردد. شماری از احکام اسلامی مانند اعدام و سنگسار، هرچند در واقعیت جاری بدان عمل نشود به نشانه وفاداری به سنت اسلامی و تعلق به گفتار بنیادگرایی است.

در نتیجه، جدال بر سر مساله‌ای مانند سنگسار را باید در چارچوب فراخ‌تری پیش کشید؛ یعنی چالش بنیادگرایی اسلامی با جهان جدید و به احتمال بسیار، با تفسیر و قرائت تازه از متون و تاریخ شریعت، دشوار بتوان بر این جدال سخت چیره شد.